పల్లె పడుచు

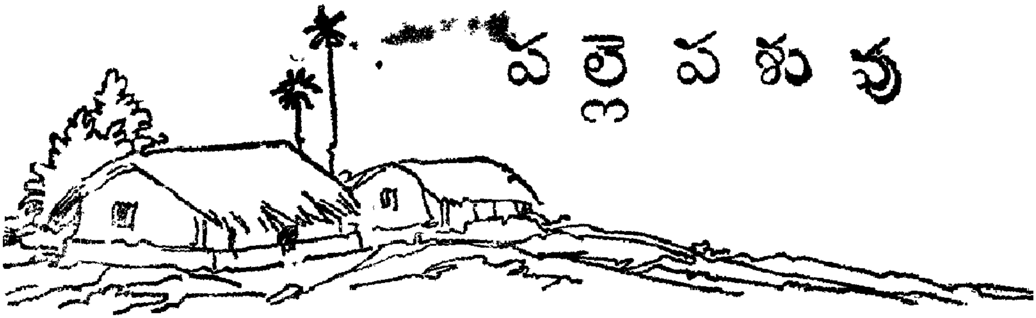

శ్రీమతి బాల సరోజినీదేవి

ఆ రోజు మహిళా సంఘం వార్షికోత్సవము, దానికి అధ్యక్షుడు డాక్టర్ శ్రీధర్. సంఘ స్థాపకురాలు సీతమ్మగారు లేచి "సోదర సోదరీమణులారా! ఈ రోజు మన సభకు అధ్యక్షత వహించిన శ్రీధర్ రావు గార్కి నా ఆశీర్వచనములు. ఎందుకంటే నాకన్న వారు చాల చిన్నవారు నమస్కారం పెట్టడం అంత భావ్యంకాదు. ఆయన పిలవగానే రానని, ఈ ఆడవాళ్ల సభలకు ఎవరు వెళతారు అని అయినా అనుకోకుండగా వచ్చినందులకు మనమందరముకూడ సంతోషించాలి. ఇప్పుడీ సభలో మెడికల్ విద్యార్థినులు, ఇంకా కొందరు పెద్దలు ఉపన్యసిస్తారు. తరువాత పిల్లల చేత డ్రామాలు, డ్యాన్సులు వున్నాయి. ఇవన్నికూడ మీరు శ్రద్ధగా చూచి, ఆనందించమని కోరుతున్నాను" అంటూ సీతమ్మగారు ముగించి ఒక కాగితం మీద ఉపన్యాసకుల పేర్లు వ్రాసి అధ్యక్షుని చేతిలో పెట్టింది. శ్రీధర్ ఆ కాగితం తీసుకొని మొదట వున్న పేరుచూచి ప్రమీల అని చదివాడు.

18 సం॥ సుందరయువతిలేచి స్టేజిమీద శ్రీధర్ ప్రక్క నిలబడింది. ఆమె అధ్యక్షుని ప్రక్కనైనా, చూడలేదు. కాని ఆమెను చూచేసరికి శ్రీధర్ కండ్లు జిగేల్మన్నాయి. ఆమె మోము పున్నమ చంద్రునివలె ప్రకాశిస్తోంది. ఆమె కండ్లు నక్షత్రములవలె మిలమిల మెరుస్తున్నాయి. ఆమె ముంగురులు ఫ్యాన్‌గాలికి తుమ్మెద రెక్కలవలె ఎగురుచున్నాయి. ఆమె పూర్తిగా ఖద్దరు ధరించియున్నది. ఆమె నుండి దృష్టి మరల్చుకోవడం శ్రీధర్‌కి చాలాకష్టమైయింది. ఎవరయినా చూస్తున్నారేమో అని అతను వెంటనే కండ్లు మరి యొక ప్రక్కకు త్రిప్పుకొన్నాడు. ప్రమీల ఉపన్యాస వేదిక ఎక్కి తనధోరణి మొదలు పెట్టింది.

"అధ్యక్ష, సోదర, సోదరీ మణులార! నేనయిన గొప్ప ఉపన్యాసకురాలనుకాను. కాని నేటిమహిళా సంఘంలో ఉపన్యసించుటకు అవకాశం ఇచ్చిన సీతమ్మగార్కి నా వందనములు. నేనయినా అట్టే చదువుకొన్న దాన్నికాదు. నేడు నేనీసభలో మహా

త్ముని ఆశయాలనుగురించి, ఆయన స్త్రీలోకానికి చేసినమేలునుగురించి చెప్పబోవుచున్నాను. నా వల్ల తప్పులున్నా, ఒప్పులున్నా, అధ్యక్ష, సోదర, సోదరీమణులందరు క్షమించవలెనని మొదటనే ప్రార్థిస్తున్నాను.

సోదర, సోదరీమణులారా! మహాత్ముడు మనదేశంలో హరిజనోద్ధరణకు అస్పృశ్యతా నివారణకు, జాతిమత విభేదాలను నశింపజేయుటకు, 40 కోట్ల భారతీయుల దాస్యశృంఖలాలవిముక్తికి తనజీవితమంతా ధారపోశాడు. ముఖ్యంగా నారీలోకానికి, మహిళాభ్యుదయానికి మహాత్ముడు చేసిన కృషి చాలా గొప్పది. అందుకు స్త్రీసమాజమంతా ఆయనకు నిత్యమూ చేయెత్తి మ్రొక్కవలసినదే. వంటయిల్లుతప్ప మరో రెండో ప్రపంచ మెరుగని భారతదేశపు స్త్రీలలో కొందరు నేడు విదేశరాయబారులుగాను, గవర్నరు పదవులలోను, మంత్రిణీ పదవులలోను, న్యాయాధికార పదవులలోను నియమింపబడుతున్నారంటే అది అంతా మహాత్ముని కృషిఫలితమే. మహాత్ముడు స్త్రీ విద్యను ప్రోత్సహించేడు. స్త్రీలకుగూడా పురుషులతో పాటు ఓటింగు హక్కు, అన్ని పదవులలోను నియమింపబడే అధికారము ఉన్నాయని నిరూపించాడు. గాంధీమహాత్ముని బోధలవలననే అనేక మంది స్త్రీలు విద్యనభ్యసించి, విజ్ఞానాన్ని గడియించి, ధైర్యంతో, సాహసంతో నడుము కట్టి దేశసేవా రంగములోనికి దుమికారు. కాంగ్రెసులో కత్తిగట్టి, పని చేసారు. స్వాతంత్ర్యం కోసమై బ్రిటిష్ వారితో పోరాడేరు. సత్యాగ్రహాలు చేశారు. నిరశన వ్రతాలు జరిపేరు. ఆఖరుకు దేశస్వాతంత్ర్యం కొఱకై తమ ప్రాణాలను అర్పించడానికైకూడ వెనుదీయలేదు. నేడు భారతదేశంలోని కొద్దిగ్రామాలలోని స్త్రీలు తప్ప ఇంచుమించుగా అందరు స్త్రీలుకూడా ఎంతటి కఠినకార్యమైనా ఆచరించడానికి సిద్ధంగా ఉన్నారు అంటే అది అంతా గాంధీ మహాత్ముని కృషిఫలితమే అని చెప్పాలి. బాపూజీ దేశంకోసమై పోరాడి, పోరాడి, నిరశనవ్రతాలు జరిపి చివరకు స్వాతంత్ర్యకవాటం చేరగలిగాడు. భారతీయులందరకూ ఆయన స్వాతంత్ర్య ద్వారం తెరచి చూపించాడు. సత్యము, శాంతము, అహింస మొదలగు ధర్మములెన్నో మహాత్ముడు మనకు బోధించాడు. వాటిని మనం ఆచరించాలి. ఇతరులకు బోధించి ఆచరింప జేయాలి. మత విద్వేషాలు, కొట్లాటలు నశింపజేయాలి. అస్పృశ్యతను నివారించాలి. సర్వమానవ సౌభ్రాతృత్వముగల్గి యుండాలి. దానికి దేశంలోని ప్రతి సోదరీమణి, పిల్లలు, పెద్దలు అందరూ నడుము కట్టుకొని దీక్షబూని పనిచేయాలి. అప్పుడే దేశంలో శాంతి నెలకొల్ప బడగలదు.

అప్పుడే స్వర్గధామంలోని మన బాపూజీ ఆత్మకు శాంతి;

కనుక స్వతంత్ర భారత దేశములోని ప్రతిపౌరుడూ, ముఖ్యముగా ప్రతిసోదరీ మణీ ఇప్పటికైనా దేశశాంతికై పాటుపడ తారనే నమ్మికతో, ఆశతో నాయీస్వల్ప ఉపన్యాసాన్ని ముగిస్తున్నాను. భారత మహిళలందరూ ఉత్సాహవంతులై, చైత న్యవంతులై, భారత దేశశాంతికై పాటు పడి పూజ్య బాపూజీ ఆత్మకు శాంతినిచే కూర్చుదురుగాక" అని ప్రమీలందరికీ నమస్కరించి క్రిందకు దిగి వెళ్లిపోయింది. ఆమె ఉపన్యాసం విని ప్రజలు ఆశ్చర్య చకితులయ్యారు. ముఖ్యంగా శ్రీధర్‌కి ఆశ్చర్యమునకు అంతులేకుండగా పోయింది. తరువాత ఉపన్యాసాలు, పిల్లలనాటకాలు, డ్యాన్సులు, అన్ని ముగిసాయి. అధ్యక్షుడు లేచి "సోదర, సోదరీమణులార ! మన భారతమాత యిటువంటి, వీరపుత్రికలను పుత్రులను కన్నందులకు ఎంతో ధన్యాత్ము రాలు. స్త్రీవలనే పురుషునకు గౌరవ మయినా, అగౌరవమైనా కలిగేది. స్త్రీ దేవతా స్వరూపిణి, శక్తిస్వరూపిణి, ఆమె తలచుకొంటే ఎటువంటిపని అయినా చేసి తీరుతుంది. మన భారతదేశంలో ఝూన్సీ, బాలాంబ, రుద్రమ, మొదలగు వీర నారీ మణులు ఎంతగొప్ప పనులుచేసారు! స్త్రీలు చదవగానే సరికాదు. చదివినచదువు ఆదర్శ ముగా చూపెట్టాలి. పల్లెలనుకూడ పట్నాలక్రింద తయారు చేయాలి. ఇప్పుడు ప్రమీల చెప్పిన విషయాలు అందరు విన్నారు. బాపూజీ స్త్రీలోకానికి ఆదర్శ మూర్తి," అని చెప్పి శ్రీధర్ కూర్చు న్నాడు. సీతమ్మగారు లేచి "మొదట మాట్లాడిన అమ్మాయి ప్రమీల M. B. B. S స్టూడెంటు. మామహిళా సంఘం వృద్ధిలో నికి వచ్చుటకు కారణము ఆ అమ్మాయి ప్రోత్సాహమువలనే. తరువాత శ్రీధర్ గారు అధ్యక్షత వహించినందులకు, సోదర, సోదరీమణులు యింతవరకు కూర్చున్నందు లకు నా మనఃపూర్వక నమస్కారములు" అంటూ సభముగిసింది.

శ్రీధర్ యింటికివచ్చాడు. వచ్చేసరికి బంట్రోతు ఓ కవరు అందించాడు. గబ, గబ, ఆతురతతో విప్పాడు అది తండ్రి వ్రాసినది. చి॥ శ్రీధర్‌కి మీతండ్రి దీవించి వ్రాయునది. నీవు ఎన్ని వుత్తరములు వ్రాసిన జవాబు వ్రాయవు. మీ మేన మామ తనకూతురు పెండ్లి విషయమై చాల తొందర పడుతున్నాడు. వాళ్లు ఎన్నాళ్లని ఆడపిల్లను వుంచుతారు! యింక నీవు ఆలస్యముచేయక పెండ్లికి త్వరపడుము. యింక నీ సమ్మతి లేకుండగానే వాళ్లకు మాటయిస్తున్నాను. ఇదివరకు అడుగు తే ఉద్యోగము అవుతేగాని చేసుకోనన్నావు. ఇప్పుడు నెలకు 800రూ॥లు సంపాదించు

కొంటూయున్నావు. మీ అమ్మ పోనే పోయినది. నేనయినా పెద్దవాడనయాను. మీ భార్యా భర్తలు, యిద్దరు ఒక్కచోటవుంటే చూచి ఆనందిస్తాను. ఇంక నాకు మిగిలిన కోరిక యింతే. జవాబు వ్రాయి.

ఇట్లు

కె. రమణారావు

ఆ వుత్తరం చూచేసరికి శ్రీధర్‌కి అరికాలిమంట నెత్తికెక్కింది. ఛీ ఏమయినా సరే నేను ఆ అమ్మాయిని చేసుకోను. ఇంత చదువు చదువుకొని ఆఖర్కి చదువు సంధ్యలు లేని యువతిని ఎలా పెండ్లి చేసుకోను. నా యిష్టం లేకుండగానే నిర్ణయిస్తున్నారా? పెండ్లి చేసుకొని కాపురం చేసేది నేనా? వాళ్లా? ఎంతమాత్రము అలా జరుగుటకు వీలులేదు ఇప్పుడే ఉత్తరం వ్రాసి పడేస్తాను అనుకొని వెంటనే తండ్రికి ఉత్తరం వ్రాసి పోష్టులో పడేసివచ్చాడు. ఆ రాత్రి అతనికి కంటిమీద కునుకు లేదు. కళ్ళుమూస్తే ప్రమీల ప్రత్యక్షం, అబ్బ ఏమిఅందం, ఏమివాగ్ధాటి! ఏమిచదువలేదన్నది – నిజమే అనుకొన్నాను. కాని M. B. B. S. చదువుతూనే ఏమి చదువుటలేదని చెప్పింది. ఇంతకు ఆమె, నేను, ఒక ఆస్పత్రిలోనే– రేపు ఆమెను తప్పక కలుసుకోవాలి. ఛీ మేనమామకూతురిని ఎలాగ చేసుకోవడం? నేను చేసుకోలేను. అంటూ కండ్లు మూసుకొన్నాడు. ఆ రాత్రి అతా సుఖస్వప్నాలు కంటూ పడుకొన్నాడు.

అమర్నాడు డ్రస్ వేసుకొని ఆస్పత్రికి వెళ్లేడు. ఆ రోజు అతనికండ్లు లేడీస్టూడెంట్సు మీదేవున్నాయి. అతని కళ్లకు చాలమంది కనపడ్డారు కాని ప్రమీల మాత్రము కనపడలేదు. ప్రైవేటు రూములో ఆలోచిస్తూకూర్చున్నాడు. ఇంతలో నర్సు వచ్చి "డాక్టర్ రోగులను పరీక్ష చేసే టైము అయింది వస్తారా" అని అడిగింది. "ఓ పద అంటూ" రోగులను చూచుటకు బయలుదేరాడు. ఆ రోజు M. B. B. S. స్టూడెంట్స V year వాళ్లకు రోగుల యొక్క ఏ ఏ జబ్బులు, ఏ ఏ విధంగా వస్తాయో ఆ స్టూడెంట్స్‌కి చెప్పాలి. అంతవరకు నవ్వుల లోనున్న పిల్లలు డాక్టర్‌నిచూచి మౌనం వహించి నమస్కారం పెట్టారు. కాని శ్రీధర్ అవేవి గమనించలేదు. తన పనిలో తను నిమగ్నుడయాడు. ఒక్కొక్క స్టూడెంటుకి ఆ రోగుల యొక్క లక్షణాల గూర్చి చెప్పుకొంటూపోతున్నాడు తలైనా పైకి ఎత్తలేదు. ఆ జట్టులో ప్రమీలకూడ వుంది. తనవంతు వచ్చింది. శ్రీధర్ తలవంచుకొనే చెపుతున్నాడు. ఆ రోగి కాలు, చేయి, ఒణికిపోతున్నాయి. శ్రీధర్ ఆ సంగతి చెప్పకుండానే ఏదో చెప్పుకొనిపోతున్నాడు. కాని ప్రమీలకు ఏమి అర్థం అగుటలేదు. ఆమె యింకలాభంలేదను

కొని ఏమయినా సరే డాక్టరుని ఆ సంగతి ఏమిటో అడిగేద్దామని అనుకొంది. "ఏమండి డాక్టరుగారు ఆ రోగి కాలు, చేయి, అలా ఒణుకుతున్నాయి కారణం ఏమిటి" అని తపెమని అడిగింది. ఆ గొంతుక ఆనవాలు పట్టి శ్రీధర్ తలపైకెత్తి చూచేడు. ప్రమీలనుచూచి తనను తాను మర్చి పోయాడు. ఆమె అడిగింది ఏమిటో తాను చెప్పవలసినదేమిటో కూడ గుర్తుకి రావడము లేదు. ఇంతలో నర్సు దగ్గరకు వచ్చి "డాక్టర్ అవతలగదిలో ఒక రోగి చాల బాధపడుతున్నాడు త్వరగారండి" అని కంగారుగా చెప్పింది. ఆమాటకు శ్రీధర్ ప్రమీల వైపు తిరిగి "నా బంగ్లాకురండి ఆ రోగవిషయమేమిటో చెపుతాను" అని వెళ్లి పోయాడు. ఆ మాటకు ప్రమీలమండి పడింది. ఈరోగ విషయం తెలుసుకోవడాన్కి తనబంగ్లాకి రావాలిట – అనుకొని తిరిగి కడంరోగులను వాళ్లే చూచుకొంటూ బయలుదేరారు. యింతలో టైము అగుటచేత ఎవరిమట్టుకు వాళ్లు యిండ్లకు బయలుదేరారు. ప్రమీల, కమల, లక్ష్మి, ముగ్గురుకలసి హాష్టలు వైపు బయలు దేరారు. త్రోవలో ముగ్గురు సంభాషణలో దిగారు. "ఏమే ప్రమీల! ఈ క్రొత్తగా వచ్చిన డాక్టరు, చాల అందమైనవాడు, చురుకైనవాడూనే – ఏమంటావు?" "సరే ఆయన చురుకు, అందం, మనకెందుకే లక్ష్మి" అయినా నాకు ఎప్పుడూ ఎవరు అందమైనవారా, ఎవరు చురుకైనవారా, అన్న ధ్యాసే! పోనీనామాట అబద్ధం అవుతే కమలని అడుగు. ఏమే కమలా! నీవు చెప్పు ఆ డాక్టరుగారి సంగతి" "అవునే లక్ష్మి నీవన్నమాట నిజమే. ఆయన భార్య ఎవరోకాని చాల అదృష్టవంతురాలు. అటువంటి అందమైన భర్తను పొందినందులకు ఎంత గర్వించాలో" "సరే బాగానే వున్నాయి మీమాటలు, ఎవరయినా వింటే నవ్వుతారు ఊరుకోండి. అందుకే అంటారు పెద్దలు ఈ చదువుకునే ఆడవాళ్లు తిన్నగా ఉంటారా అని" "ఏం తప్పా చెప్పు కొంటే ప్రమీలా! పోనీ నీవేచెప్పు ఆయన మాటలో ఎంత చమత్కారముందో! ఎంత ఠీవివుందో? మేమిద్దరం వాగేవాళ్లం కనుక పైకి అన్నాము, నీవు మనస్సులో అనుకొంటావు; అంతే నీకూ, మాకు తేడా!" "కమల, లక్ష్మి మీరిద్దరుకూడ పొరపడుతున్నారు ఆయన్నిగురించి మనస్సులో కూడ అనుకోను. ఇంక రేపటినుంచి ఆయన క్లాసుకికూడ రాను తెలుసునా" 'ఏమే ఎందుకురావు, ఆయన అంటే నీకుకోపమా' 'అవునేకోపమే ఇవాళ ఆయన ఏమన్నారో నీకు తెలుసా' 'ఏమన్నారే' "ఆరోగికాలు, చేతినిగురించి అడుగుతే తన బంగ్లాకివస్తే అరోగ విషయాలు చెప్పుతాడట–అందుకు నన్ను రమ్మన్నాడు. ఈ మాటలేకాని

స్టూడెంట్సు వింటే నన్ను ఎంత హేళన చేసేసేవారు" "నిజంగా అలాఅన్నాడా ప్రమీలా" "నిజమేనే అబద్ధం ఆడతానా" అంటూ ముగ్గురు హాస్యాలు చేశారు.

శ్రీధర్ మామూలుగా ఆస్పత్రికి వచ్చాడు. ఆ రోజు మెడికల్ స్టూడెంట్సు అందరు అగుపడ్డారు కాని ప్రమీల అగుపడలేదు. 10 రో॥ నుండి ప్రమీల తనకు అగుపడ్డంలేదు. అతనికి చాలా ఆశ్చర్యం వేసింది. అసలు తను కాలేజీకి వస్తూందా? లేదా ? వచ్చికూడ తనక్లాసుకి రావడం మానివేసిందా ? ఈ అనుమానంతో అతను తికమకలు పడిపోతున్నాడు.ఆ రోజు లక్ష్మికి రోగాన్నిగురించి పాఠం చెపుతున్నాడు పాఠంపూర్తి అయినతరువాత "ఏం లక్ష్మి మీస్నేహితురాలు ప్రమీల కాలేజికి రావడం మానేసిందా" అని మెల్లిగా అడిగాడు. ఆమాటకు లక్ష్మి ఆశ్చర్యపోయింది. ప్రమీల అంటే ఎందు కితని కింత ప్రేమ! "ఏంలక్ష్మి ఏంటి ఆలోచిస్తున్నావు. "ఆమాటకు ఆమె ఆలోచనమాని "అబ్బే ఏమీలేదు ప్రమీల కాలేజికి వస్తోంది మానలేదే" "ఏంటి కాలేజికి వస్తూందా! అయితే 10 రోజులనుండి నా క్లాసుకు రావడంలేదే" "ఏమో నాకు తెలియదు" అని ఎవరి మట్టుకు వాళ్ల పాఠాలు అవగానే వెళ్లి పోయారు. శ్రీధర్ యింటికి వచ్చాడు కాని అతని మనస్సు అనేకవిధాల బాధపడుతోంది. తనయందు ప్రమీల ఏమయినా దురభిప్రాయం పడేవుంటుంది; లేకపోతే ఆడదాన్ని బంగ్లాకి రమ్మంటే ఏమనుకొంటుంది? అందులో ఈరోజు లక్ష్మినికూడ అడిగాడు – ఛీఎంత అవివేకపు పనిచేసాడు. ప్రమీల–అబ్బ–అని ఆమెను తలచుకొంటూ ఆలోచనలో పడ్డాడు. ఇంతలో పోష్టుమేన్ పిలుపు విని బయటకు వెళ్లడు. ఉత్తరం పుచ్చుకొని లోపలికివచ్చి విప్పిచదివాడు. అదిచూచి తనను తాను నమ్మలేకపోయాడు. పెండ్లి నిశ్చయించినట్లు, ఈ నెలాఖరున మూహూర్తం నిశ్చయించుచున్నట్లుకూడ వ్రాసారు. అది చూచేసరికి పట్టరానంత ఆవేశంకలిగింది. ఇంకా నా పెండ్లి ఆపల్లెటూరి మృగంతో అవవలసిందేనా? ఆఖర్కి చాకలిపద్దుకూడ వేయడం చేతకాదే? అప్పుడే ముహూర్తం కూడ నిశ్చయించారుట. ఎంతధైర్యం! తండ్రి అవుతేమాత్రము పెండ్లికి బిడ్డల ఇష్టంలేదా ? ఇప్పుడెలాగ? ఏమయినా నేను రానని ఉత్తరం వ్రాసేస్తాను అని లేచి కాగితం, కలంతీసుకొని కుర్చీలో కూర్చున్నాడు. ఇంతలో బంట్రోతు "అయ్యా మీకోసం ఎవరో అమ్మాయి వచ్చింది" అన్నాడు. అమ్మాయి అన్నశబ్దం వినేసరికి శ్రీధర్ కి ఆదుర్దా ఎక్కువై పోయింది వెంటనే ప్రవేశ పెట్టు అన్నాడు. బంట్రోతు బయటకు వెళ్లిపోయాడు. ప్రమీల ఉగ్ర

నరిశింహ అవతార రూపంలో ప్రత్యక్షం అయింది. ఆమె కోపంపట్టలేక "ఏమండీ! మీరు మర్యాదగల వంశంలో పుట్టిన వారేనా" అని అడిగింది. ప్రమీలయొక్క మొహాన్ని, మాట వినిచూచి శ్రీధర్ కొయ్యబారిపోయాడు. కొంచెము సేపటికి తేరుకొని "ఏమండీ నేనుమర్యాదగల వంశంలో పుట్టినవాడినే - యిప్పుడు నాకే మొచ్చింది. అయినా మీరు మర్యాదస్తులు అవుతే నేను మర్యాదస్తుడనే" "చాలు" "మీ మాటలు-మీరు ఎంత అధికారులైనా ఒక స్త్రీ విషయంలో-అందులో అవివాహితను గురించి మీరు ఇతరులతో ప్రసంగించవచ్చునా? అదే మీ భార్యనుగురించి ఎవరయినా ఇలా ప్రసంగిస్తే మీ మనస్సు అప్పుడెలాగుంటుంది? మీరు ఏమయినా మాట్లాడేటప్పుడు ఆలోచించి మాట్లాడారా" ఆమె మాటలకు అతను చకితుడయ్యాడు. "ప్రమీలా క్షమించు. నీకింత కోపంవస్తుందని అనుకోలేదు. నాకు యింకా పెండ్లి అవలేదు. నీలాంటి విద్యావతిని, గుణవతిని భార్యగా పొందాలని నా కోరిక కాని భగవంతుడు దానికి వ్యతిరేకిస్తున్నాడు" ఆ మాటలు అంటూవుంటే శ్రీధర్ కి రెండుకండ్లు నీటితో నిండిపోయాయి. ఇంక మాట్లాడలేకపోయాడు. అతని ముఖము చూచేసరికి ప్రమీల హృదయం నీరయిపోయింది. తను అతని హృదయాన్ని ఇంత బాధ కలిగించినందుకు తనను తాను తిట్టుకొంది. "డాక్టర్ క్షమించండి, నేను తొందరపడి ఏవేవో మాటలన్నాను. అయితే మీరింకా పెండ్లి చేసుకోలేదా?" "ప్రమీలా! నాకొక పల్లె పశువుని నిశ్చయించినారు. ప్రమీల ఏమని చెప్పను! చదువు సంధ్యలురాని అడవి మృగం - ఆ అమ్మాయితో ఎలా కాపరం చేయమన్నావు? అటువంటి స్త్రీలు మీ మహిళా లోకానికి ఏమిపనికొస్తారు? కాని యిప్పుడనుకొన్నందువల్ల ఏమి లాభం? పెండ్లి నిశ్చయించినారు. ఇదిగో నేనిప్పుడే ఆ అమ్మాయిని చేసుకోనని నా తండ్రికి ఉత్తరం వ్రాస్తున్నాను" "డాక్టరుగారూ మీరు పెద్దల మనస్సు కష్టపెట్టడం అంత భావ్యంకాదు. తమరు చదువుకొన్నవారు. ఆ అమ్మాయి తమ దగ్గరకు వచ్చిన తరువాతే విద్య నేర్పండి. మీరు తండ్రికి వ్యతిరేకంగా ఉత్తరంవ్రాస్తే ఆ ముసలి ప్రాణం ఎంత కొట్టుకొంటుందో మీరేమయినా ఆలోచించారా? అలా ఎప్పుడు ఎవరి మనస్సు కష్టపెట్టకండి. తరువాత మీ నేర్పుతో మీ భార్యను విద్యావంతురాలుగాచేయండి" "ప్రమీల నీవు నాకు జ్ఞానోదయం కలిగించావు. నీవంటి చదువుకొన్న స్త్రీలకు యిటువంటి భావాలు కలగడం చాల అరుదు. కాని ప్రమీలా నీవు ఆ అమ్మాయిని చేసుకోమని ప్రోత్సహిస్తు

న్నావు. నా తండ్రిచూస్తే ముహూర్తం నిశ్చయించేడు. నీవు మాత్రము నా పెండ్లికి తప్పక రావాలి సుమా" 'డాక్టర్ మీ పెండ్లి ఏ తేదీన' "ఈ నెల 28 తే॥ నిశ్చయించారు" "అయ్యో ఆ తేదీకి అవుతే నాకు తీరుబడివుండదే" "ఏం ప్రమీలా నీవు ఊరికి వెళతావా" "అవును మా నాన్నగారు అర్జంటుగా రమ్మనమని ఉత్తరం వ్రాశారు. కారణం ఏమిటో నాకేమి అర్థమగుటలేదు. వీలు అవుతే మాత్రము తప్పక వస్తాను" అంటూ ప్రమీల వెళ్లుటకు లేచింది, కాని ఆమెకు ఏదో అనుమానంకలిగి "డాక్టర్ మీ ఎడ్రసు -మీకు ఏ వూళ్లో పెండ్లి?" "నాకు పెండ్లి ఎక్కడవుతుందో తెలియదు. కాని మాది రాజమండ్రి, మా యిల్లు దానవాయిపేటలో వుంది. ఎవరు అడిగినా చెపుతారు" "ఓ అలాగా అంటూ" ప్రమీల రాజమండ్రి, దానవాయిపేట అన్న ముక్కలు తలుచుకొంటూ మెల్లిగా హాస్టలు చేరింది.

"ఏంనాన్నగారూ మామకూతురుని చేసుకోనంటూవుంటే మీరందరు ఇంత పట్టుపట్టడం నాకేమి బాగుండలేదు" "అలా అనకు నాయనా మీ అమ్మ పోయేటప్పుడు తన అన్నగారి కూతురినితప్ప యింకే ఎవరిని చేయవద్దని నాచేత వాగ్దానం చేయించుకొంది. ఇంకొక పిల్లను నీవు చేసుకొంటే నీ తల్లి ఆత్మకు శాంతివుంటుందా? మామ కూతురుని చేసుకొంటే ఆమె ఎక్కడున్నా సంతోషిస్తుంది. ఏం నాయనా అది మాత్రము అందహీనురాలా? ఇప్పుడది అయినా డాక్టరు ..." ...'చాలు ఊరుకోండి-యింక ఆ అమ్మాయిని గురించి నాకేమి చెప్పనవసరములేదు' అంటూ శ్రీధర్ గదిలోకి వెళ్లిపోయాడు. కాని అతని కళ్లకు ప్రమీలే అగుపడుతోంది. అబ్బ ఎంత వినయము! ఎంత అణకువ! ఆమెను పెండ్లిచేసుకొనే యువకుడు చాల ధన్యుడు.

పెండ్లి మహావైభవంగా జరిగింది. కాని అతను పెండ్లికూతురి ముఖమైన ఎలాగుంటుందో చూడలేదు. పౌరోహితులు కూర్చోమంటే కూర్చోడం, లేవమంటే లేవడం, తన శరీరం తన వశంలో లేకుండగా పోతోంది. శరీరం తిరుగుతున్నట్లు అవుతోంది. తన కళ్లకు ప్రమీల స్నేహితులు కమల, లక్ష్మి అగుపడ్డారు ప్రమీల కూడ వచ్చిందా అని అడుగుదామని అనుకొన్నాడు, కాని ఆ రోజు కాలేజీలో అలా అడిగినందుకే ప్రమీలకు కోపంవచ్చిందని, అలా అడగకూడదని ఊరుకొన్నాడు. ఆమె వచ్చిందేమో అని కళ్లు నాలుగుమూలల వెతకసాగాయి, ప్రతి స్త్రీని పరీక్షగా చూచాడు. స్త్రీలనుచూస్తే ఏమయినా అనుకొంటారేమో అని వెంటనే తల దించేసుకొన్నాడు. మూడుముళ్లు ఆమె మెడలోని మంగళ సూత్రానికి వేశాడు.

ఇప్పుడతడు ఒక స్త్రీకి భర్త అయ్యాడు. ఇంక యిప్పటినుండి పరస్త్రీని సోదరిగా భావించాలి. ఆ రాత్రి గది చాల తమాషా అయిన లతలతోటి, తీగలతోటి అలంకరింపబడింది. అతను గదిలో ప్రవేశించాడు. పెద్దల ఆచారప్రకారము చేయుటకు ఒప్పుకొనలేదు. అందుచేత ఎవరిమట్టుకు వాళ్లు ఆ విషయంలో జోక్యం కలిగించుకొనలేదు. ఒక కుర్చీలో కూలపడ్డాడు. ఆ గది శృంగారము అతన్ని ఏమి సంతోషము కలిగించుటలేదు. ఇంక తనభావి జీవితాన్ని గురించి ఆలోచన మొదలపెట్టాడు. ఈ అమ్మాయితోటి ఎలా ప్రవర్తించాలి, ఏమని పిలవాలి, రేపు పట్నం తీసుకొనివెళ్లి ప్రమీలకు, ఇరకా తన స్నేహితులకు ఏమని పరిచయంచేయాలి? అయ్యో ప్రమీలవచ్చి ఇంగ్లీషులో What is your Name అంటే ఈమె తెల్లమొఖం పెట్టాలే? "అబ్బ నా జీవితం ఎంత దుర్భరమైపోయింది. ఎవరికయినా ఈ రాత్రి ఎంతో ఆనందంగాను, స్వర్గంలోవున్నట్లు భార్యా భర్తలు ఇద్దరు ఆ సంతోషంలో తేలిపోతారే! కాని నా కటువంటి సంతోషం ఈ రాత్రిఏది? ఈ రాత్రి నాకు కాళరాత్రి. ఈ రాత్రి నాకు యమలోకం – అబ్బ! తలుచుకొంటే గుండె గుభేలు మంటూంది" ఇలా తలుచుకొనే సరికి కళ్లు నీళ్లతో నిండాయి, ఒళ్లు తిరిగిపోతోంది, మెల్లిగాలేచి మంచంమీద పడుకొన్నాడు. రాత్రి 11 గం॥ అయినది.

మెల్లిగా తలుపుతీసుకొని ఎవరో వచ్చినట్లు అయింది. శ్రీధర్ మెలుకువగానేవున్నాడు, కాని తలఎత్తి ఎవరు వచ్చినారా అని అయినా చూడలేదు. పాపం ఆ యువతి ఎంతోసంతోషంతో లోపలప్రవేశించింది. భర్త వాలకంచూచి హడిలిపోయింది. ఆమె క్రొత్త పెండ్లికూతురు! మొదట స్త్రీ ఏమని భర్తని పలకరిస్తుంది? ఆమె అలా ఒక 10 ని॥ నిలబడింది. ఇంక ఆమె ఆశ నిరాశయి అక్కడ ఒక కుర్చీలో కూలపడింది. శ్రీధర్ ఆమెవైపే చూడలేసు. కాని మనస్సు బాధపడింది. పాపం అమాయికురాలు ఆమె ఏమిచేస్తుంది! ఆమె విద్యావిహీనురాలైతే ఆమెను మొదటే వివాహము చేసుకొనరాదు. పెండ్లిచేసుకొన్న తరువాత ఆమెను బాధపెట్టడం యువకుని ధర్మంకాదు. అబల, స్త్రీ ఏమిచేయగలదు? మొగాడు అవుతే ఎంతమంది స్త్రీలతోనయినా పోవచ్చు కాని హిందూ స్త్రీకి చేసుకొన్న భర్తే ఆమెకు దైవం, అని నమ్ముతుంది. భర్త ఎన్ని కష్టాలుపెట్టినా అనుభవిస్తుంది. ఆఖర్కి ప్రాణం అయినా నవ్వుతూ అర్పిస్తుంది. ఛీ తను చదువుకొని, జ్ఞానం కలిగికూడ ఆమెను ఎందుకు బాధించడం? ఇటువంటి మూర్ఖపని చేస్తే యింక చదువుకొన్నందువల్ల లాభం ఏముంది–ఆమెను అప్పుడే తన హృదయంలో చేర్చుకొంటాను – అంటూ ఆమెను పిలవపోయా; కాని పేరు ఏమిటో

తనకే తెలియదు, తండ్రినయినా అడిగాడు కాదు. వెంటనే మంచందిగి ఆమె వెనకాల నిలపడ్డాడు. ఆమె ముఖము అతనికి సమంగా అగుపడలేదు. ఆమె క్రిందకు వంచుకొనివున్న తలను చేతితో పైకి ఎత్తేడు. ఆ ముఖంచూచి నిర్ఘాంతపడి నిలపడిపోయాడు. "ఏండాక్టరు బాబు! నన్ను చూస్తే ఆశ్చర్యంవేస్తోందా? అవును నన్ను చూస్తే మీకు ఆశ్చర్యమే – నేనొక పల్లె పశువుని" అంటూ ఆమె నవ్వింది. "ఏంటి ఇది నిజమా? లేక స్వప్నమా? నిజంగా నాభార్యవు నీవేనా" "ఏంకాదనుకొంటూ వున్నారా?" "అవును ఎలా అనుకొంటాను. నీవు ఇంత చదువు, చదువుకొంటున్నావని ఎవరు చెప్పలేదే? ఆఖరికి నీవయినా నన్ను కలుసుకొన్నప్పుడు ఎందుకు చెప్పలేదు?" "ఏమని చెప్పాలి? నేనే మీ మామ కూతురు ప్రమీలననా? పోనీ మీరయినా చెప్పారా నేను మీ అత్తకొడుకు శ్రీధర్ నని" 'ఓ అదా నీవే మామామ కూతురువని అప్పుడే నాకు తెలిస్తే నిన్ను యింతవరకు ఒదులుదునా? అప్పుడే అమాంతముగా ఇలా నాచేతులలో బంధించేయనూ' అంటూ ఆమెను తన చేతులలోకి తీసుకొన్నాడు. "నా భార్య ఏమిచదవలేదని అనుకొన్నాను కాని నీవు నాతోటి సమంగా డాక్టరు చదివేవు, ఈ సంగతి నాన్నగారయినా చెప్పలేదే?" "మానాన్నగారు ముందర చదివించదలచుకోలేదు పల్లెటూరి ఆడవాళ్లు చదువుతే ఎవరయినా ఆక్షేపిస్తారని నాన్నగార్కి భయంవేసింది. మీ నాన్నగారు 'మా అబ్బాయి చద కొంటున్నాడు, మీ అమ్మాయినికూ చదువులో ప్రవేశపెట్టవలెనని, మీ చదువు చెప్పించకపోతే మా శ్రీధ చేసుకోమని, చదువుచెప్పిస్తే తప్పక చే కొంటామని' ఉత్తరం వ్రాసారుట. అం చేత అప్పటినుండి మా పినతల్లిగారు మ సులో వుండుటచేత అక్కడనేయుండి చ వుకొనుచున్నాను. నేను చిన్నపిల్లప్పు ఇక్కడకువచ్చిన కారణంచేత మిమ్ముల ఎప్పుడు చూడలేదు. కాని మావా మీరు చాల సుందర పురుషులని, మం హృదయంకలవారని చెప్పుకొనుటచేత మనస్సు మీయందే లగ్నమయింది. "ప్రమీలా! నన్ను చూడకుండగా ఎలాపెం చేసుకొందామని అనుకొన్నావు. ఒకవే నేను అందవిహీనుడను అయితే నీవు నను పెండ్లిచేసుకొనేదానివా" "మీరు చా తప్పుగా తలుస్తున్నారు. స్త్రీ ఎప్పుడయి మనసార ప్రేమిస్తుందో వానినే కో తుంది, అతని రూపురేఖలను ప్రేమించదు ఎప్పుడు పవిత్రముగల హృదయాన్నే స్త్రీ కోరుతుంది" "ప్రమీల నీవంటి ఆదర్శస్త్రీ పెండ్లిచేసుకొన్నందులకు నేనెంతో ధన్యుడి నయ్యాను" 'ఏం నేను పల్లెపశువునేమో?' 'కాదు ప్రమీలా నీవు ఇప్పుడు పట్నవాసపు పశువువే' అంటూ ఇద్దరు నవ్వుకొన్నారు. వారి మాటలు, నవ్వులు బయట తండ్రులు విని సంతోషించారు.